

Ljubljana, 5.11.2019

Naslovljeno in poslano:

predsedniku Vlade RS Marjanu Šarcu;
predsedniku Državnega zbora RS Dejanu Židanu;
guvernerju Banke Slovenije Boštjanu Vasletu.

ČEMU IMAMO BANKO SLOVENIJE?

Spoštovani guverner BS Boštjan Vasle, predsednik vlade RS Marjan Šarec in predsednik DZ-RS Dejan Židan,

Banka Slovenije je ravnokar uvedla omejitve pri podeljevanju kreditov bank za potrošniška in stanovanjska posojila z argumentom, da se čezmerno povečuje tveganja, da kreditorejmalci ne bodo sposobni teh kreditov odplačevati. Za mlade, ki si prvič rešujejo stanovanjski problem, je posebno boleč ukrep, ki omejuje razmerje med letnim stroškom servisiranja dolga in letnim neto dohodkom kreditorejmalca. To razmerje ne sme preseči: (a) 50% za kreditorejmalce z dohodkom, nižjim od 1700 evrov neto plače, ter (b) 67% za del kreditorejmalčevega dohodka, ki presega omenjeni prag. Poleg tega uvaja dodatne omejitve zaradi vzdrževanih otrok, tako da mlade družine z otroci in povprečnimi plačami praktično niso več kreditno sposobne.

Na ta ukrep so že reagirali poslanci, tudi predsednik vlade Marjan Šarec, češ da zaradi tega ukrepa mladi in manj premožni ne bodo nikoli prišli do svojega stanovanja. In da bi morali biti pri pripravi ukrepov bolj človeški in realni. Dejal je naslednje:

»Najlažje je omejiti dostop do kreditov in se izgovarjati na finančno stabilnost. Gre za pretirano omejevalno naravo enostranskega ukrepa, brez strokovne razprave in brez iskanja prave rešitve. Tu se vidi, da zaposleni na Banki Slovenije nimajo stika z realnostjo in z ljudmi.«

Po dosedanjih izkušnjah z Banko Slovenije na taka priporočila ne bo pozitivno odgovorila. Branila se bo s klasičnim repertoarjem zadržanih finančnikov, češ da je del sistema ECB, katere glavna skrb je stabilnost bančnega sistema, ki bi ga plačilna nesposobnost kreditorejmalcev lahko ogrozila, in obvladovanje inflacije, ki bi jo lahko ogrozilo pretirano zapravljanje kreditorejmalcev. Dobro bi bilo spomniti guvernerja naše BS, Boštjana Vasleta, da je prejšnji guverner ECB Mario Draghi pri svojem poslavljanju samokritično ugotavljal, da je ECB z monetarnimi ukrepi storila vse, kar je v njeni moči, da bi spodbudila rast/inflacijo, vendar pri tem ni bila uspešna. Pozval je države, da naj s fiskalnimi ukrepi prevzamejo pobudo pri vzpodbujanju rasti oziroma inflacije. Če bi upoštevali priporočila Draghija, bi zlahka našli izhod iz te zagate, samo malo več kreativnega razmišljanja v smislu podjetne države potrebujemo. Kako, pojasnujem v nadaljevanju.

Banka Slovenije je nadpovprečno »bogata« (v primerjavi z drugimi nacionalnimi bankami in z velikostjo slovenskega bančnega sistema). Po podatkih s konca septembra letos ima 17,5 milijard sredstev v obliki vrednostnih papirjev in posojil, v tujini 8,3 milijard, doma, predvsem v

državnih obveznicah, še 8,8 milijard. V virih sredstev ima 3 milijarde kapitala in 2,7 milijard ostale pasive, kar je več kot imajo kapitala vse domače banke skupaj. Svojo osnovno vlogo, to je skrb za stabilnost bančnega sistema, bi zlahka zagotavljala s polovico sredstev, ki jih ima. Poleg tega ustvarja v zadnjih letih velike presežke prihodkov nad odhodki. Te je vlagala v kapital, ki se je v zadnjih štirih letih podvojil, samo v tem letu v devetih mesecih se je povečal za eno milijardo evrov. Torej, denarja na pretek, ki pa po besedah Draghija, ne daje ustreznih rezultatov, ker se ne uporablja za pospeševanje rasti. In tu bi morala Šarec (vlada) in Židan (parlament) spreminjati svoje besede v dejanja – zakaj ne dosežeta, da vsakoletne presežke Banka Slovenije namesto, da jih razporeja v rezerve, vplačuje v proračun države Slovenije (kot je to redno počela pred leti) in te presežke vložita preko Stanovanjskega sklada Republike Slovenije v izgradnjo 10.000 najemnih stanovanj v naslednjih petih letih? Saj je Banka Slovenije v lasti države, ali ne?

S tako operacijo bi mladi dobili poceni streho nad glavo in ne bi obstajalo tveganje, da ne bi bili spodobni odplačevati najemnin, saj bi bile te precej nižje (5-7 eur/m²/mesec po besedah Remca, direktorja Stanovanjskega sklada RS) od sedanjih tržnih, ki so v Ljubljani dvakrat višje. S povečano ponudbo najemnih stanovanj bi se zmanjšalo pretirano povpraševanje po stanovanjskih kreditih in po stanovanjih, cene bi padle, nevarnost kreditnega in nepremičninskega balona, na katerega opozarja guverner Vasle, bi izginila. Banka Slovenije bi z obstoječim kapitalom in sredstvi zlahka opravljala svoje preostale naloge, z aktivacijo presežkov pa bi pripomogla k realizaciji ciljev, ki jih je priporočil Draghi. Tako obsežna stanovanjska izgradnja v naslednjih letih bi namreč krepko vzpodbudila pojemajočo gospodarsko rast.

V kolikor pa Šarec (vlada) in Židan (parlament) ne bosta imela dovolj poguma in politične moči, da preko izplačevanja presežkov Banke Slovenije pridobita proračunu vsako leto nekaj sto milijonov, lahko Stanovanjski sklad Republike Slovenije izda v naslednjih letih za eno milijardo evrov obveznic, ki naj jih odkupi Banka Slovenije - v okviru kupovanja obveznic javnega sektorja na sekundarnem trgu v višini 20 milijard mesečno, ki jih izvaja ECB (Asset purchase programme – APP, v okviru Public sector purchase programme – PSPP, ali Asset-backed securities purchase programme – ABSPP).

Za izvedbo take operacije je potrebno samo malo zdrave pameti in sodelovanja med Banko Slovenije, Vlado in Parlamentom. Da bi to sodelovanje vzpodbudili, postavljamo odgovornim naslednja vprašanja:

- Ali imata Vlada in Parlament konsistentno stanovanjsko politiko?
- Ali boste podprli izplačevanje vsakoletnih presežkov Banke Slovenije v proračun in usmerjanje tako pridobljenih sredstev v stanovanjsko izgradnjo preko Stanovanjskega sklada Republike Slovenije?
- Ali boste raje podprli dogovor med Vlado, Parlamentom in Banko Slovenije, da bo Stanovanjski sklad Republike Slovenije izdal v naslednjih letih za eno milijardo evrov obveznic, ki jih bo Banka Slovenije odkupovala na sekundarnem trgu?

Spoštovani guverner Boštjan Vasle, predsednik vlade Marjan Šarec in predsednik DZ Dejan Židan, od vas pričakujemo dovolj zdrave pameti in volje po sodelovanju, da to izpeljete.

Programski svet Koalicije civilne družbe SINTEZA-KCD